

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12.

Fylke: Nordland fylkeskommune

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Lierne

Emne: Gjæmsal og kjøtt.

Bygdelag: "

Oppskr. av: Anders Spjænes.

Gard: Spjænes

(adresse): Lierne.

G.nr. 27. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Tannegjerdens delar var brenn i seg:
og skrapstøtt. Dette gjerdet var gammelt
og (støttet hadde ingen brenn) Menning
garden var, på gjerdet var langlegg
eller kjøttkjøtt og på seggjerdet, støtt
seg eller seg seg. Skrapstøttland
var aldri gjerdet.

2. Rydjing.

Dette gjerdet og skrapstøtt var rydja i
vårer fyrst gjerdet var brenn seg, like
noka brenn og kjøtt i deegarden med riva
ridare var deegarden seg kjøtt eller
brenn brenn til brenn eller til
støtt, eller og brenn på støtt etter
i brenn brenn til seg kjøtt, stod fyrst
brenning. Like deegarden hadde seg rydjing
deegarden og arbeide med seg kjøtt
kallar seg rydjing.

Måne indgjerdet rydjing av seg
var kjøtt gjerdet seg seg og seg i
seg kjøtt kjøtt og kjøtt, og seg
var seg seg seg seg seg seg seg seg.

3. Menn og seg.

Lik seg var ikkje gjerdet seg seg.

hvis det og det var det ikke kjøpt gravsted
til de så korke i eng eller åtlyge. Skulle
sin åker, åtlygejas sidd sin i gravstoa av
det frø som fall av lågt i lóa, eller
og so til sin åkeren gra til av eng stjøle.

4. Myr og vassjekk eng, Vassieeng.

Det var vandig levetidag para yver bær
og renske av vassgrøften og å lake eng
den det krongat, av slike var det ofte
mange på sin velstelt gard. Vattne og bev
ikke var brukte her.

Gjødning.

5. Engi fekk lóte og ikke gjødning fra
gamalt av, ei eller omna skra kiere
av og til på ei grav. Meere revedt
40 år i tok folk mein til med enggjødo-
ling, men seke so det meere fjort i 90 år.
Det var helst kiere som var brukte
til enggjødning på eng. Gjødning og. Lát
og besterick var helst brukte på pota-
landet. Mako rearm for kon skerit
den skulle gjødles hadde sin ikke omna
end fyre åkene. Mako sen skildt rearm
på eng som var gjødla med vetter
gjødal var her ikke. Gjødning heller nu faldt.

7. Ullvosi var helst sett so ut sig fra disse
nam engi tilgader. Skindam var den
grave stikkremer i jorden som breide
sige åtlyge, men merkelig nok liden
dei sovare sig helst brukt på skrapeng.
På sin "bortgjøymt" gard, Gjilsvik i Nistking
soken, Lindsa, fekk eg fyre 30 år sedan
skå sin måte dei gjødla engi på. På
garden var mange små kanger. Flapsen
på disse hadde dei grave ei lola som

Kiende lake i lass niok eller so, tola
 fyltde dei so med Kiemiok og grov sa
 smaa ~~stikk~~remmer til alle kantar so
 at sege fra stungen skilde ja avlaep.
 Leg antok at diinne maten ei gjodde eng
 pa en dem aldeste. Noke særskildt manne
 pa sovori eng saer er gjodde med saeg
 leen me ikkje. Men akkome vart jamleg
 lagt sa, em det var raad, at sege fra disse
 kann engi tilgode.

8. Eng- og aker vart gjodde em varen. Dei
 em ikkje hadde kjelreidskap, men
 berre sleder, maatte em vora tidleg
 ute pa vearparten forre ei nytte seijofard.
 Fyrst kjeide em niok pa al korradere
 em vart lagt i lass i kvar slenge, em
 saoveru stenge kalla me em niok. Til
 kann var det regelen at den skulle vora
 em avstand millom niokene i radene
 so langt same best og slide eit gjord.
 Like em millom radene. Nar em
 kjeide niok hadde em 2 sleder, og em
 stod stilt ei leske, so lass stod alltid for-
 steg nar kjeidaren kann att. Nar det laid
 til nover bil stutte em i kjeide. Resti
 av dagen la me niok. Kise la me pa
 den vis at fyrst gjode kann (eller gjode)
 sepp pa stungen i trakke kan godt samare,
 so tok em greipi i stotte seppi, med em
 stod i stungen, og trakke til etter vart.
 Sidan gjode em reindt stungen og
 tok sepp resti og klappa det innat.
 Til stilt tok em ei roka (beskjepel)
 og klappa stungen godt til.

5885

Når det var så tid på dagen (eller spæde) som åkeren fyrst, so vart der såkk på pløgsta, og so karva. Men først måtte karna i tven båte så og "karva" karvi med med ei riva med jarnsindar. Åker Dette kalla me å midla åkeren.

Når åkeren var karva (eller midla) vart meiki spreid med ei 3 tinda Tre = greip. Fyr å få meiki jant itryver gjensk me etter spreidarn og slag klumparne stund med eit reidskap me kalla höva (Hjnn vol av bevd - bevdar) Na er åkeren ferdig.

Arbeide med gjødselspreiding og mildering kallar me: å gjera ette.

Höva er arbeid til av ei grein e. l. av laiv. Vad som er vaksi so ha tidar til fremålet og ser pålag so itt:

—. Skafte pålag 1 m. og tindarn ei 20 cm. lange

Medlegg rids av ein Meik-slida slik me brukte dei. Sliden sledar var svært beudige og lette, dei hadde ingu karn, meiki vart lagt i ein kang på sleden og klappa til med ei koka. Kåvde me sånnok sette me ein karn på sleden som var bunnne samme i tjærerne med vidjer, og på sidefjellene var sett fast 2 hjilar på kvar fjel som gjekte med i eit span i plata på sleden, som held karnen på plass. Skulle lassit avlassast tok me karnen av og sette sleden. På laubkøyring la me karnen samme so han låg flat på sleden.

- dei nemnde arbeidsmålar og arbeids-
veidlar var alment brukte her til i 90-åra
sein og sommar finnes seida samningar
på gamal gjerd. Men no er dei stori sett
gjenge over til "moderne" brukt-matar.
9. Det var alment å lata saimeu beita
sine heile vintersen. Indoppending av skro
o. l. var ikkje brukt. Dette var berre feyre
å spara på faret. Men einnå beiding
var til skade kala ingre osv. Heller
ikkje ein ut dei skulle vera til boti på
makar sine.
10. Stori sett går eig beiding feyre seg med å
nemne at tlege vert som mein og mein
iungjenda. Ein kan vel seje at kvar
bonde heve mein eller miedem stykker
indbegna na på indmarke si. Eg kan
vel seje at fyre 1900 var slik indbegning
stokje brukt.
11. Oppending av meik same lag eller dyri
på beite her ikkje vare brukte her.
Heller ikkje kypene og til makar mid-
skaps til desse brukt.
12. Kvar gjerd hadde gjenge ein simeanfjøs,
denne stod dei i biejerde, der batt
som kypene sein vår varet var
sere infyre, og i varme dagar vår
klyggen var i plagsom. Me kalla disse
fjøs garflora. Meiki frå disse fjøs var
utklynt i vår varem.
13. Kalle indbegning av dyri på beite var
ikkje brukte her, men me kallar slike
feyre hve.

5885

6

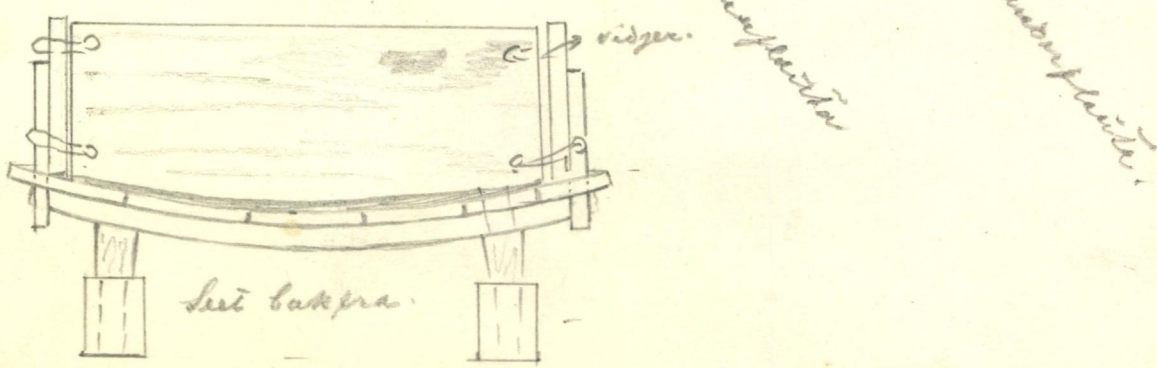
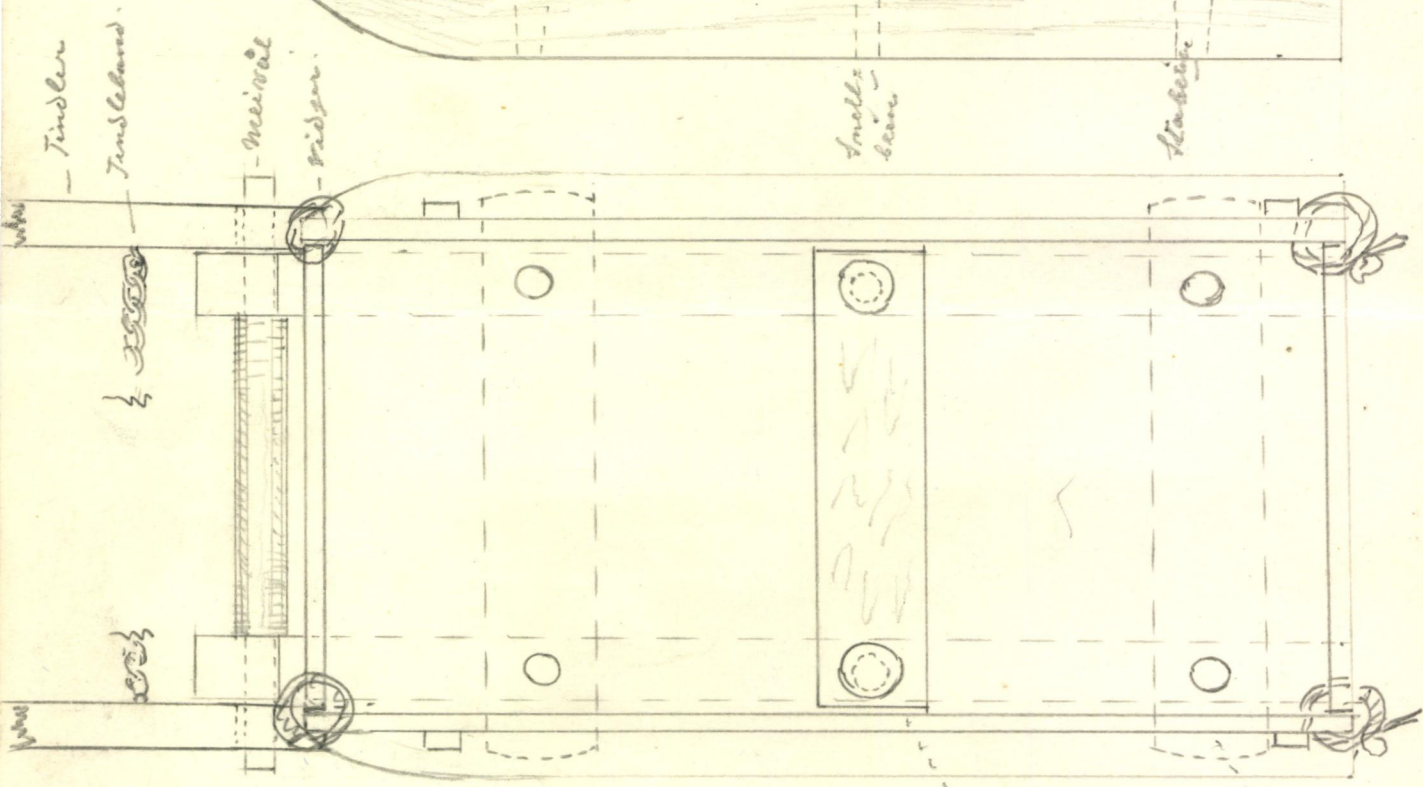
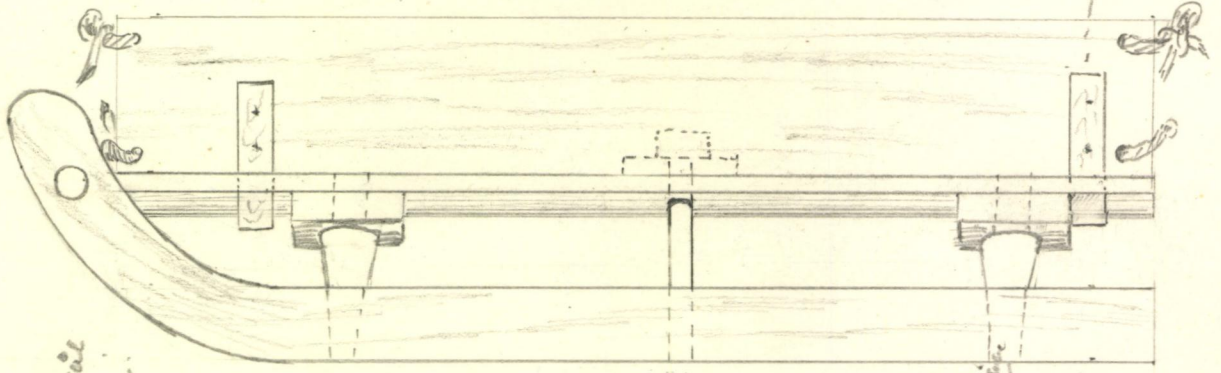
Opriidgang og Kve hev ikkje vare brüka her
og kjemmer seild til di disse ting.

21. Nte mid kjöten vrit og dei brüka lang dei
gjödel på Kornaker, men ikkje på eng.
Luceid sam var til töss til mat
var brüka bälte på äker og eng. Dei brüka
hev som ho kom ar sjöen isten i vana
lagd i campot. Brükt på äker var dei
best til patetene. Dei la då scokre
selder ved kvar pota. Oske og sot o. t.
vart kasta på "dougjen" og brüka best
til gjödel på rope og käläkere.

Under spørsmål i en gjödelseg fra
itt hési og ka me kallar slitt seg
likvein, tenne seg sam fer godt
av ditte, seier eg, at me hev ikkje
noko som namn på ditte. Eg hev
min hingsa meg der. Ditta sege kallar
me töseg eller tövattu, og segi sam
fer godt av ditte kallar me töseg.

Måkastede frå Hordaland
 Målestokk 1:10

Skarsten same held
 i Kaste.
 7

2382

Hordaland:

Lindås.

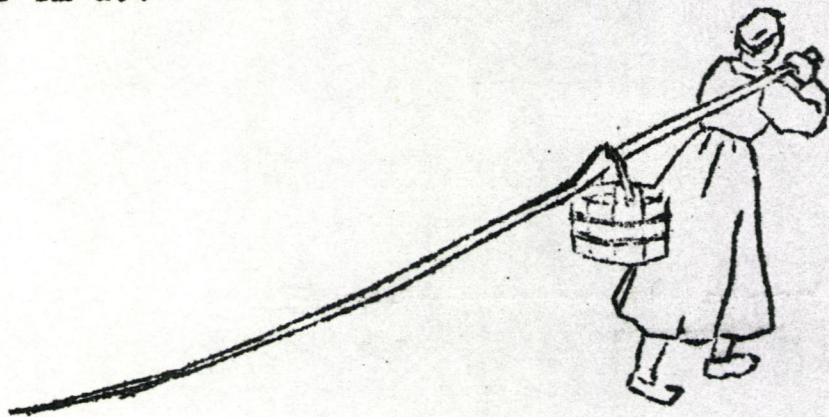
I samarbeid med
KULTURGEOGRAFISK REGISTRERING
PÅ VESTLANDET

NORSK ETNOLOGISK GRANSNING
ADR. NORSK FOLKEHUSENE.
BYGDGY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret hekk på stonga bak ryggen at den som bar (drog). Ein liten mothake på stonga gjorde at handtaket p. bøtta ikkje gleid. Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampa over. Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon i Dykkar bygd noko om det ?

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka fiskebein og fiskehovud til brensel ?

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

*Denne måten å bera vatn på har ikkje
vare kjend her i bygden.*

A. Spjænes.

2383

NORSK ETNOLOGISK GRANSNING